

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN
SEMESTER – I

Paper – I Core Course – Comp. Paper

સૌંદર્યશાસ્ત્ર અને સાહિત્યકળાનું અધ્યયન

- એકમ- ૧ સૌંદર્યશાસ્ત્રનો પરિચય :-
- ક સૌંદર્યશાસ્ત્રનું સ્વરૂપ અને તેની વિભાવના, સૌંદર્ય : વિભાવના અર્થ અને પરિભાષા
- ખ સૌંદર્યશાસ્ત્ર સાહિત્યકળા અને તત્વજ્ઞાન – આંતરસંબંધો
- એકમ – ૨ સાહિત્ય અને કળાચીમીમાંસા
- ક કળામીમાંસાનું સ્વરૂપ અને તેનું કાર્યક્ષેત્ર ખ કળાના પ્રકાર
- એકમ –૩ લલિતકળાઓનો અભ્યાસ
- ક લલિતકળાઓ વચ્ચેના આંતરસંબંધો
- ખ સાહિત્યકળાનો આસ્વાદ તથા તેના અર્થઘટનના પ્રશ્નો
- એકમ –૪ ગુજરાતી સાહિત્યમાં કળાવિચારણા
- ક સુધારકયુગ અને પંડિતયુગની કળાવિચારણા
- ખ ગાંધીયુગ તથા અનુગાંધીયુગની કળાવિચારણા
- એકમ –૫ ટૂંકનોંધના પ્રશ્નો :
- ક આધુનિકયુગમાં કલાવિચાર ખ સાહિત્યમાં અનુકરણ
- ગ સર્જન અને ભાવન ઘ કલાનું સત્ય
- ડ કલા અને નીતિ ચ સાહિત્યકળાની વિશેષતાઓ
- સંદર્ભગ્રંથો :-**૧. સૌંદર્યશાસ્ત્ર : એક પરિચય – લે. ડા. બહેચરભાઈ આર. પટેલ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ
૨. સૌંદર્યવિવેચન લે. બેનેકટ્રો કોરોકૃત અનુ એમ.જી.મચ્છર અને ડા. આર.એસ.બેટાઈ, ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમી, ગાંધીનગર
૩. કાવ્ય તત્વવિચાર – આનંદશંકર ધ્રુવ ૪. સાહિત્યવિચાર – આનંદશંકર ધ્રુવ
૫. સાહિત્યશાસ્ત્ર તથા સૌંદર્યશાસ્ત્ર – દક્ષાબેન વ્યાસ
૬. કલામીમાંસા-સન્નિધાન – સુમન શાહ

SEMESTER – I

Paper – 2 Core Course – Comp. Paper

સાહિત્યકળાની વિભાવના અન્વયે પ્રશિષ્ટ કૃતિઓનો અભ્યાસ

- એકમ- ૧ પ્રશિષ્ટકૃતિની વિભાવના :-
- ક પ્રશિષ્ટકૃતિની વ્યાખ્યા અને તેની લાક્ષણિકતાઓ
- ખ વિશ્વસાહિત્યની પ્રશિષ્ટકૃતિઓ
- ગ ગુજરાતી સાહિત્યની પ્રશિષ્ટ કૃતિઓ
- એકમ – ૨ પ્રશિષ્ટકૃતિ – ૧ (મધ્યકાલીન)
- (સામાન્ય જનરલ પ્રશ્નો આંતરિક વિકલ્પ સાથે)
- 'અખેગીતા' – અખો. સંપા. ભૂપેન્દ્ર બાલકૃષ્ણ ત્રિવેદી)
- એકમ- ૩ પ્રશિષ્ટકૃતિ – ૨ (અર્વાચીન) :-
- (સામાન્ય – જનરલ પ્રશ્નો – આંતરિક વિકલ્પ સાથે)
- 'સરસ્વતીચંદ્ર' ભાગ- ૧ ગો.મા. ત્રિપાઠી
- એકમ- ૪ પ્રશિષ્ટકૃતિ – ૧ તથા ૨ ના સમીક્ષાત્મક પ્રશ્નો :-
- ક કૃતિ-૧ ના પ્રશ્નો (બે માંથી એક)
- ખ કૃતિ-૨ ના પ્રશ્નો (બે માંથી એક)
- એકમ – ૫ પ્રશિષ્ટકૃતિઓના મુદ્દાઓ પર આધારિત ટૂકનોંધના પ્રશ્નો (ચારમાંથી બે)

સંદર્ભગ્રંથો :-

૧. ગુજરાતી સાહિત્યકોશ. ભાગ-૧ થી ૩ – ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ પ્રકાશન
૨. ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ- ૧ થી ૬ – સાહિત્ય પરિષદ પ્રકાશન
૩. અખો એક અધ્યયન – ઉમાશંકર જોશી- સાહિત્ય પરિષદ પ્રકાશન
૪. અખો એક સ્વાધ્યાય – રમણલાલ પાઠક – સાહિત્ય પરિષદ પ્રકાશન
૫. નવલકથા શિલ્પ અને સર્જન – ડૉ. ભરતકુમાર ઠાકર – ભારત પ્રકાશન
૬. જ્ઞાની ભક્તકવિ અખો.- નાથાલાલ ગોહિલ
૭. અખો એક અધ્યયન – ભૂપેન્દ્ર ત્રિવેદી
૮. આનંદયાત્રાના સાથી – ડૉ. યોગેન્દ્ર વ્યાસ

SEMESTER – I

Paper – 3 Core Course – Comp. Paper

મધ્યકાલીન ગુજરાતી સાહિત્યનાં સ્વરૂપોનો અભ્યાસ

એકમ – ૧ સાહિત્યસ્વરૂપની વિભાવના :–

- ક સાહિત્યસ્વરૂપ અને તેની વિભાવના
- ખ મધ્યકાલીન સાહિત્યમાં ગદ્ય–પદ્ય સ્વરૂપો પરિચય
- ક મધ્યકાલીન સાહિત્યની વિશેષતાઓ અને મર્યાદાઓ

એકમ – ૨ ફાગુકાવ્યનું સ્વરૂપ :–

- ક ફાગુકાવ્ય સ્વરૂપ વિભાવના અને તેનાં લક્ષણો
- ખ ફાગુકાવ્ય ઉદભવ અને વિકાસ

એકમ – ૩ 'વસંત વિલાસ' કૃતિનો સ્વરૂપ વિષયક અભ્યાસ :–

એકમ – ૪ આખ્યાનકાવ્યનું સ્વરૂપ :–

- ક આખ્યાનકાવ્ય સ્વરૂપ વિભાવના અને તેનાં લક્ષણો
- ખ આખ્યાનકાવ્યનો ઉદભવ અને વિકાસ

એકમ – ૫ 'કુંવરબાઈનું મામેરું'– પ્રેમાનંદ રચિત કૃતિનો સ્વરૂપ વિષયક અભ્યાસ :–

સંદર્ભગ્રંથો :–

૧. મધ્યકાળના સાહિત્ય પ્રકારો – ચદ્રકાન્ત મહેતા
૨. સાહિત્યનો ઇતિહાસ – મધ્યકાળ : અનંતરાય રાવળ
૩. ગુજરાતી કાવ્યપ્રકારો – ડોલરરાય માંકડ
૪. સ્વરૂપ સંધિ – સંપાદક : સુમનશાહ
૫. ગુજરાતી સાહિત્ય સ્વરૂપો : મધ્યકાળ – ડૉ. ભરતકુમાર ઠાકર
૬. સત્તર સાહિત્ય સ્વરૂપો – ડૉ. પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ

SEMESTER – I

Paper – 4 Elective Course

(Choice any one option out of three)

Paper – 4 Option – I

આધુનિક અને અનુઆધુનિક ગુજરાતી સાહિત્ય

- એકમ– ૧ આધુનિક અને અનુઆધુનિક સાહિત્યની વિભાવના
- ક આધુનિકતા – આધુનિકતા વિશેનાં વિવિધ મતમતાંતરો તથા અનુઆધુનિકતા સંજ્ઞાવિચાર.
- ખ આધુનિકતાનાં ઉદભવબળો (પશ્ચિમના સાહિત્યમાં અને ગુજરાતી સાહિત્યમાં).
- ક આધુનિકતાનાં લક્ષણો.
- એકમ– ૨ આધુનિકતા અને વિવિધ વિચારધારાઓ
- ક અસ્તિત્વવાદ ખ પ્રતીકવાદ
- ગ અસંગતિવાદ ઘ અતિવાસ્તવવાદ
- એકમ– ૩ ક ગુજરાતી સાહિત્યમાં આધુનિકતા
- ખ ગુજરાતી સાહિત્યમાં અનુઆધુનિકતા
- ગ પરંપરા અને આધુનિકતા, આધુનિકતા અને અનુઆધુનિકતા વચ્ચેનો સંબંધ – ભેદ
- એકમ– ૪ આધુનિક કૃતિનો આધુનિકતા સંદર્ભે અભ્યાસ :- કૃતિ : 'અશ્રુઘર' –રાવજી પટેલ
- એકમ –૫ 'અશ્રુઘર' કૃતિના સમીક્ષાત્મક ટૂંકનોંધના પ્રશ્નો.

સંદર્ભગ્રંથો :-

૧. સાહિત્યમાં આધુનિકતા – સુમન શાહ
૨. આધુનિકતાવાદ – પ્રમોદકુમાર પટેલ
૩. અનુઆધુનિકતાવાદ – ચન્દ્રકાન્ત ટોપીવાળા, ભોળાભાઈ પટેલ
૪. આધુનિકતા અને ગુજરાતી કવિતા – ભોળાભાઈ પટેલ
૫. સર્જક રાવજી પટેલ– મણિલાલ હ. પટેલ
૬. રાવજી પટેલ – જીવન અને કવન – મોહમ્મદ ઈશહાક શેખ
૭. આધુનિકતા – એક સંકુલ પ્રત્યય – બિપીન આશર
૮. ગુજરાતી નવલકથા–રઘુવીર ચૌધરી, રાઘેશ્યામ શર્મા
૯. સંરચના અને સરચન – સુમન શાહ
૧૦. ચન્દ્રકાન્ત બક્ષી થી ફેરો – સુમન શાહ
૧૧. સ્વાતંત્ર્યોત્તર ગુજરાતી એબ્સર્ડ નાટકો – ડૉ. દમયંતી પરમાર

SEMESTER – I

Paper – 4 Elective Course

Paper – 4 Option – II

લોકવાઙ્મયની વિભાવના અને લોકસાહિત્ય

એકમ– ૧ લોકવાઙ્મય અને લોકસાહિત્યની વિભાવના–લોકવિદ્યા પરિચય

ક લોક (Folk) અને વિદ્યા (Lore) શબ્દના વિવિધ અર્થ

ખ લોકવિદ્યાની વિભાવના લોકવિદ્યાનું વિભાગીકરણ

ગ લોકવાઙ્મયનાં લક્ષણો

ઘ લોકસાહિત્ય અને શિષ્ટસાહિત્ય વચ્ચેનો ભેદ

એકમ– ૨ લોકવાઙ્મયનો અન્ય શાસ્ત્રો સાથેનો સંબંધ

ક લોકવાઙ્મય અને ઇતિહાસ

ખ લોકવાઙ્મય અને ભાષાશાસ્ત્ર (લોકબોલીના સંદર્ભે)

ગ લોકવાઙ્મય અને સમાજશાસ્ત્ર

ઘ લોકવાઙ્મય અને પુરાવાસ્તુશાસ્ત્ર

એકમ– ૩ લોકવાઙ્મયનાં પદ્ય સ્વરૂપો :-

ક દુહા –સોરઠા

ખ ખાચણાં

ગ લોકગીતો

ઘ લગ્નગીતો

ડ હાલરડાં

ચ રાસડા

છ લોકભજન પદો

જ મરશિયા

એકમ –૪ લોકવાઙ્મયનાં ગદ્યસ્વરૂપો.

ક. કહેવતો

ખ. ટૂંકાં

ગ. લોકકથા

ઘ દંતકથા

ચ. લોકવાર્તા

છ. લોકવ્રત કથા

એકમ- ૫ લોકવાસ્તુમયનાં ગદ્ય-પદ્ય મિશ્ર સ્વરૂપો :-

ક પવાઈનાવેશ

ખ દુહાબદ્ધ પ્રેમકથાઓ (દુહાબદ્ધ લોકકથાઓ)

સંદર્ભગ્રંથો :-

૧. શબ્દનો સોદાગર - કનુભાઈ જાની
૨. લોકવાસ્તુમય - કનુભાઈ જાની
૩. લોકસાહિત્ય ભાગ-૧,૨ ઝવેરચંદ મેઘાણી
૪. ગુજરાતી લોકવિદ્યા - હસુ યાજ્ઞિક
૫. ગુજરાતી લોકસાહિત્ય - હસુ યાજ્ઞિક
૬. ગુજરાતનાં લોકગીતો - ખોડીદાસ પરમાર
૭. હેંડો વાત માંડીએ - શાન્તિલાલ આચાર્ય
૮. Folk -Lore and Folk Life - Richard D Orson
૯. લોકસાહિત્ય -આલોક, જશવંત શેખડીવાળા
૧૦. લોકકથાનાં મૂળ અને કુળ - હરિવલ્લભ ભાયાણી
૧૧. લોકવાર્તા - પુષ્કર ચંદરવાકર
૧૨. ચંપાની કળીઓમાં કસ્તૂરી - અમૃત પટેલ
૧૩. લોકસાહિત્યનું સમાલોચન - ઝવેરચંદ મેઘાણી
૧૪. લોકગીત - એક અધ્યયન - અમૃત પટેલ
૧૫. લોકગીત : તત્વ અને તંત્ર સંપાદક : બળવંત જાની.

SEMESTER – I

Paper – 4 Elective Course

Paper – 4 Option – III

કોશવિજ્ઞાન અને સાહિત્યના ઇતિહાસનું લેખન

- એકમ- ૧ કોશવિજ્ઞાન – સંજ્ઞા પરિચય –વિભાવના
કોશરચના અને તેના પ્રકાર
કોશનિર્માણની પ્રક્રિયાની સૈધ્ધાંતિક સમજ
- એકમ –૨ કોશના ઉપયોગો, કોશમાં પ્રયોજાતી પારિભાષિક સંજ્ઞાઓ
કોશમાં સામગ્રીની પસંદગીની પ્રક્રિયા
કોશમાંથી જરૂરી માહિતી પ્રાપ્ત કરવા માટેની રીતો
- એકમ –૩ ગુજરાતીમાં થયેલા વિવિધ કોશનો પરિચય, સૂચિગ્રંથોનો પરિચય
- એકમ –૪ ઇતિહાસ લેખન – સંજ્ઞાપરિચય – વિભાવના
ઇતિહાસ લેખનના પ્રકારો
સાહિત્યનો ઇતિહાસ અને અન્ય ઇતિહાસ
- એકમ –૫ ગુજરાતીમાં સાહિત્યિક ઇતિહાસના લેખનનું કાર્ય
ક મધ્યકાલીન સાહિત્યનું ઇતિહાસ લેખન
ખ અર્વાચીન સાહિત્યનું ઇતિહાસ લેખન
ગ ઇતિહાસ લેખનના અન્ય પ્રકારો

સંદર્ભગ્રંથો :-

૧. સાહિત્યના ઇતિહાસની અભિધારણા – ચંદ્રકાન્ત ટોપીવાળા
૨. ઇતિહાસ અને કેળવણી- દર્શક
૩. ઇતિહાસની વિભાવના – આર.એન. મહેતા
૪. અંગ્રેજી – ગુજરાતી- સંસ્કૃત સાહિત્ય શબ્દાર્થકોશ – સી. વી. મહેતા

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

M.A. GUJARATI

SEMESTER – II

Syllabus

Paper	Course Name	Course Credits
5	Comp. Paper core course : ગ્રંથકારનો અભ્યાસ : મધ્યકાલીન : શામળ	04
6	Comp. Paper core course : ભારતીય સાહિત્યમીમાંસા	04
7	Comp. Paper core course : અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનાં ગદ્ય-પદ્ય સ્વરૂપોનો અભ્યાસ	04
8	Elective Course [Choice any one option out of three] Option- I તુલનાત્મક સાહિત્ય Option –II લોકવાદ્યમયનું સ્વરૂપ –સંશોધન – સંપાદન અને કૃતિલક્ષી અભ્યાસ Option –III સાહિત્યમાં માનવીય મૂલ્યો નારીચેતના, દલિતચેતના	04

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

SEMESTER – II

Paper – 5 Core Course – Comp. Paper

ગ્રંથકારનો અભ્યાસ મધ્યકાલીન / શામળ

- એકમ –૧ ક લેખક ગ્રંથકારનો જન્મ અને કવનકાળ સમયની સાંસ્કૃતિક, સામાજિક અને રાજકીય પરિસ્થિતિ
- ખ ગ્રંથકારનું જીવન, ઉછેર
- ગ ગ્રંથકારના સાહિત્યિક વ્યક્તિત્વને ઘડનારાં પરિબલો
- એકમ–૨ ક ગુજરાતી સાહિત્યમાં ગ્રંથકારનું સ્થાન, ઐતિહાસિક અને તાત્ત્વિક દષ્ટિએ ગુજરાતીમાં તેમના સાહિત્યિક કાર્યનો પ્રભાવ
- ખ ગ્રંથકારનું સાહિત્યિક અર્પણ, સમગ્ર સર્જન કાર્ય—મુખ્યકૃતિઓ
- ગ સમગ્ર સાહિત્યિક પ્રદાનનું મૂલ્યાંકન
- એકમ–૩ સાહિત્યિક સ્વરૂપ—પ્રકારને કેન્દ્રમાં રાખીને ગ્રંથકારની કૃતિઓની સમીક્ષા
- એકમ–૪ ગ્રંથકારની ઉત્તમ કૃતિઓનો સમીક્ષાત્મક—મૂલ્યાંકનાત્મક અભ્યાસ
- એકમ–૫ ગ્રંથકારનું પ્રકીર્ણ સાહિત્ય અને ટૂંકનોંધના પ્રશ્નો

સંદર્ભ ગ્રંથો :-

- (૧) ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ— ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ પ્રકાશન.
- (૨) સાહિત્યનો ઇતિહાસ – મધ્યકાળ – અનંતરાય રાવળ.
- (૩) શામળ— એક અધ્યયન – ડૉ. ભરતકુમાર ઠાકર.
- (૪) શામળ ભટ્ટકૃત નંદબત્રીસી સંપાદન— હસુ યાજ્ઞિક
- (૫) પદ્યવાર્તાકાર શામળ – ડૉ. પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ
- (૫) પંદરમી વિદ્યા – શામળની પદ્યવાર્તા – રમેશ શુક્લ
- (૬) મધ્યકાલીન નંદબત્રીસી પરંપરા અને શામળ – કૌશીબેન યાવડા

SEMESTER – II

Paper – 6 Core Course – Comp. Paper

ભારતીય સાહિત્યમીમાંસા

- એકમ –૧ ક ભારતીય કાવ્યશાસ્ત્ર અને તેની પરંપરાનો પરિચયાત્મક અભ્યાસ
ખ ભારતીય કાવ્યશાસ્ત્રના વિવિધ સંપ્રદાયોનો પરિચય
૧. રીતિવિચાર ૨. અલંકાર વિચાર ૩. ઔચિત્ય વિચાર
૪. વક્રોક્તિવિચાર ૫. રમણીયતાની વિભાવના
- એકમ–૨ ક ધ્વનિ સંપ્રદાય– વિભાવના
ખ ધ્વનિનું સ્વરૂપ, આનંદવર્ધનનો ધ્વનિવિચાર, ધ્વનિના પ્રકાર
- એકમ–૩ ક વક્રોતિસંપ્રદાય–વિભાવના
ખ વક્રોક્તિની વ્યાખ્યા, ભામહી, દંડી અને કુંતકની વક્રોક્તિ વિચારણા
- એકમ–૪ ક ભરત મુનિનું નાટ્યશાસ્ત્ર–પરિચય– નગીનદાસ પારેખ
ખ રસપ્રક્રિયા, ભરતનું રસસૂત્ર, લોલ્લટ, શંકુક, ભટ્ટ નાયકે કરેલી રસસૂત્રની વિચારણા
- એકમ–૫ અભિનવગુપ્તે કરેલી રસવિષયક વિચારણા સાધારણીકરણ, રસપ્રતિતિનાં વિધનો

સંદર્ભગ્રંથો :

૧. ભારતીય કાવ્ય સિદ્ધાંત– જયંત કોઠારી
૨. સાહિત્યના સિદ્ધાંતો – નગીનદાસ પારેખ
૩. કાવ્યવિચાર– અનુ. નગીનદાસ પારેખ
૪. અભિનવગુપ્તનો રસવિચાર અને બીજા લેખો – નગીનદાસ પારેખ
૫. રસ અને ધ્વનિ – નગીનદાસ પારેખ
૬. ધ્વનિ – રમેશ શુક્લ
૭. ધ્વન્યાલોક – ડોલરરાય માંકડ
૮. વક્રોક્તિવિચાર – રાજેન્દ્ર નાણાવટી
૯. ભારતીય સાહિત્યમીમાંસા– ડૉ. ભરતકુમાર ઠાકર
૧૦. સાહિત્યમીમાંસા – વિષ્ણુપ્રસાદ ભટ્ટાચાર્ય – અનુ. સુરેશ જોશી
૧૧. ભારતીય સાહિત્યશાસ્ત્રમાં અભિધાવિચાર – અંબાલાલ પ્રજાપતિ

SEMESTER- II
PAPER- 7 Core Course- Comp. Paper

અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનાં ગદ્ય-પદ્ય સ્વરૂપોનો અભ્યાસ

- એકમ : ૧** ક. અર્વાચીન સાહિત્ય અને તેનાં પ્રેરકબળો
ખ. વિભિન્ન સાહિત્યિક સ્વરૂપોનાં ઉદ્ભાવકબળો
ગ. અર્વાચીન સાહિત્યનાં ગદ્ય-પદ્ય સ્વરૂપોનો પરિચય
- એકમ : ૨** ક. પદ્ય સ્વરૂપનો અભ્યાસ
સોનેટનું સ્વરૂપ અને વિકાસ
- એકમ : ૩** ક. પદ્ય સ્વરૂપનો અભ્યાસ
ખંડકાવ્યનું સ્વરૂપ અને વિકાસ
- એકમ : ૪** ક. ગદ્ય સ્વરૂપનો અભ્યાસ
એકાંકીના સ્વરૂપનો અભ્યાસ અને તેનો વિકાસ
- એકમ : ૫** ક. ગદ્ય સ્વરૂપનો અભ્યાસ
નવલિકાના સ્વરૂપનો અભ્યાસ અને તેનો વિકાસ

- સંદર્ભગ્રંથો :** (૧) ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ ૧ થી ૬ – ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ પ્રકાશન
(૨) અદ્યતન કવિતા – રઘુવીર ચૌધરી
(૩) આધુનિક ગુજરાતી કવિતા પ્રવાહ – જયંત કોઠારી
(૪) ટૂંકીવાર્તા અને ગુજરાતી ટૂંકીવાર્તા – જયંત કોઠારી
(૫) નવલકથા – શિરીષ પંચાલ
(૬) ગુજરાતી નવલકથા – રઘુવીર ચૌધરી
(૭) કથાવિશ્વ નવલકથા – બાબુ દાવલપુરા, નરેશ વેદ
(૮) સાહિત્ય સ્વરૂપો (મધ્યકાલીન અને અર્વાચીન) – ડૉ. ભરતકુમાર ઠાકર
(૯) સાહિત્ય સ્વરૂપ શ્રેણી : નવલકથા – શિલ્પ અને સર્જન – ડૉ. ભરતકુમાર ઠાકર, ભારત પ્રકાશન
(૧૦) ટૂંકીવાર્તા : શિલ્પ અને સર્જન – ડૉ. ભરતકુમાર ઠાકર, ભારત પ્રકાશન
(૧૧) નાટક : શિલ્પ અને સર્જન – ડૉ. ભરતકુમાર ઠાકર, ભારત પ્રકાશન
(૧૨) ઊર્મિકાવ્ય : શિલ્પ અને સર્જન – ડૉ. ભરતકુમાર ઠાકર, ભારત પ્રકાશન
(૧૩) નવલકથા – શિલ્પ અને સ્વરૂપ – નરેશ વેદ

SEMESTER- II

PAPER- 8 Option – I

Elective course choice any one option out of three

તુલનાત્મક સાહિત્ય

- એકમ : ૧ ક. તુલનાત્મક સાહિત્ય : સંજ્ઞા અને સ્વરૂપ
ખ. તુલનાત્મક સાહિત્યનું મહત્વ અને કાર્યક્ષેત્ર
- એકમ : ૨ ક. ગુજરાતી સાહિત્ય, ભારતીય સાહિત્ય અને વિશ્વસાહિત્ય
ખ. તુલનાત્મક સાહિત્યમાં અનુવાદનું મહત્વ
- એકમ : ૩ ક. વિભિન્ન ભાષાઓના સાહિત્ય પર પરસ્પર પડતી અસરો – સાહિત્યિક પ્રભાવ
ખ. સંસ્કૃત વિચારધારાઓનો ગુજરાતી વિવેચન પર પ્રભાવ
ગ. પશ્ચિમી વિચારધારાઓનો આધુનિક ગુજરાતી કવિતા પર પ્રભાવ
- એકમ : ૪ કોઈ પણ બે કૃતિઓનો તુલનાત્મક અભ્યાસ.
૧. મૈલા આંચલ ૨. માનવીની ભવાઈ (જનરલ પ્રશ્ન)
- એકમ : ૫ કૃતિઓની સામગ્રી, પાત્ર, વાતાવરણ, અભિગમ વગેરેને લગતા ટૂંકનોંધના પ્રશ્નો.

સંદર્ભગ્રંથો :-

- (૧) તુલનાત્મક સાહિત્યની ભૂમિકા : ઈન્દ્રનાથ ચૌધરી
- (૨) Comparative Literature Studies : An Introduction- B. S. Parawar Buckworth
(London)
- (૩) તુલનાત્મક સાહિત્ય- પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ
- (૪) તુલનાત્મક સાહિત્ય- ધીરુ પરીખ
- (૫) સ્વાધ્યાય – ડૉ. દમયંતી પરમાર – ડિવાઈન પબ્લીકેશન

SEMESTER- II

PAPER- 8 Option – II

લોકવાર્મયનું સ્વરૂપ—સંશોધન, સંપાદન અને કૃતિલક્ષી અભ્યાસ.

- એકમ –૧ લોકવાર્મયના સંશોધન, સંપાદનની પદ્ધતિઓ.
- ક લોકવાર્મયના સંશોધન, સંપાદનમાં ક્ષેત્રકાર્ય (ફીલ્ડ વર્ક) અને તેની પદ્ધતિઓ.
- ખ ઐતિહાસિક સંશોધન પદ્ધતિ.
- ગ ગ્રંથાલય પદ્ધતિ.
- ઘ નિરીક્ષણ પદ્ધતિ.
- એકમ—૨ લોકવાર્મયનું સંપાદન.
- ક વિષયદષ્ટિએ સંપાદન
- ખ સ્વરૂપદષ્ટિએ સંપાદન
- એકમ—૩ લોકગીત અને કથાગીત.
- ક લોકગીતનું સ્વરૂપ, લોકગીતની વિશેષતાઓ, લોકગીતનાં લક્ષણો, વ્યાખ્યાઓ.
- ખ કથાગીતનાં લક્ષણો, કથાગીતના પ્રકારો.
- એકમ—૪ લોકવાર્તા
- ક લોકવાર્તાનું સ્વરૂપ, લક્ષણો અને તેની વિશેષતાઓ.
- ખ લોકવાર્તા સંપાદનની પદ્ધતિઓ અને તેનું વૈજ્ઞાનિક વર્ગીકરણ.
- એકમ—૫ લોકવાર્મયનાં સ્વરૂપ – (નોંધ રૂપે)
- ક પુરાકથા
- ખ પરીકથા
- ગ પશુકથા
- ઘ લોકકથાના મૂળસ્રોતો
- ડ લોકગીતની ધ્રુવપંક્તિઓનો પ્રકાર.

સંદર્ભગ્રંથો :-

૧. શબ્દનો સોદાગર – કનુભાઈ જાની
૨. લોકવાદ્યમય – કનુભાઈ જાની
૩. લોકસાહિત્ય ભાગ-૧,૨ ઝવેરચંદ મેઘાણી
૪. ગુજરાતી લોકવિદ્યા – હસુ યાજ્ઞિક
૫. ગુજરાતી લોકસાહિત્ય – હસુ યાજ્ઞિક
૬. ગુજરાતનાં લોકગીતો – ખોડીદાસ પરમાર
૭. હુંડો વાત માંડીએ – શાન્તિલાલ આચાર્ય
૮. Folk –Lore and Folk Life – Richard D Orson
૯. લોકસાહિત્ય –આલોક, જશવંત શેખડીવાળા
૧૦. લોકકથાનાં મૂળ અને કુળ – હરિવલ્લભ ભાયાણી
૧૧. લોકવાર્તા – પુષ્કર ચંદરવાકર
૧૨. ચંપાની કળીઓમાં કસ્તૂરી – અમૃત પટેલ
૧૩. લોકસાહિત્યનું સમાલોચન – ઝવેરચંદ મેઘાણી
૧૪. લોકગીત – એક અધ્યયન – અમૃત પટેલ
૧૫. લોકગીત : તત્વ અને તંત્ર સંપાદક : બળવંત જાની.

SEMESTER- II

PAPER- 8 Option – III

સાહિત્યમાં માનવીય મૂલ્યો, નારીચેતના, દલિતચેતના

- એકમ –૧ સાહિત્યનું પ્રયોજન, સાહિત્યની ઉપયોગિતા, કલા ખાતર કલા અને જીવન ખાતરકલા, જીવનમૂલ્યો.
- એકમ –૨ નારીચેતના
- ક નારીવાદી સાહિત્ય અને તેની વિભાવના.
- ખ ગુજરાતી સાહિત્યમાં નારીચેતનાનું નિરૂપણ.
- એકમ–૩ નારીચેતના સંદર્ભે કૃતિઅભ્યાસ.
- આંધળી ગલી – ધીરુબેન પટેલ.
- એકમ–૪ દલિતચેતના
- ક દલિતસાહિત્ય અને તેની વિભાવના
- ખ ગુજરાતી સાહિત્યમાં દલિતચેતનાનું નિરૂપણ.
- એકમ–૫ દલિતચેતના સંદર્ભે કૃતિઅભ્યાસ.
- ગુજરાતી દલિત વાર્તાસૃષ્ટિ– સંપાદક: મોહન પરમાર, હરીશ મંગલમ્.

સંદર્ભ ગ્રંથો :-

- (૧) સાહિત્યમાં નારીચેતના –સંપાદક: કલ્પના શાહ.
- (૨) પ્રત્યાયન–ભી.ન. વણકર.
- (૩) સાંપ્રત દલિત સાહિત્યનો પ્રવાહ–પથિક પરમાર
- (૪) ગુજરાતી સાહિત્યનો સ્વાધ્યાય અને સમીક્ષા –સંપાદક: –મોહન પરમાર.
- (૫) શિવકુમાર જોષી અને જૈનેન્દ્રકુમારની નવલકથાઓમાં નારીચેતના– ડૉ. દમયંતી પરમાર
- (૬) ધીરુબહેન પટેલનું લઘુનવલવિશ્વ– મહેશ પટેલ
- (૭) સર્જન પ્રક્રિયા અને નારી ચેતના – ઉષા ઉપાધ્યાય
- (૮) નારીવાદ વિભાવના અને વિમર્શ– ઉર્વશી પંડ્યા
- (૯) ગુજરાતી દલિત સાહિત્યની રૂપરેખા – સંપાદન, નાથાલાલ ગોહિલ
- (૧૦) દલિત સાહિત્ય અભ્યાસ અને અવલોકન – સંપાદન, ગુણવંત વ્યાસ
- (૧૧) દલિત સંવેદના અને સાહિત્ય – નાથાલાલ ગોહિલ

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

M.A. GUJARATI

SEMESTER – III

Syllabus

Paper	Course Name	Course Credits
9	Core Course Comp. Paper : ગ્રંથકારનો અભ્યાસ : અર્વાચીન ગ્રંથકાર : ઉમાશંકર જોશી	04
10	Core Course Comp. Paper : પાશ્ચાત્ય સાહિત્ય મીમાંસા	04
11	Core Course Comp. Paper : ભાષાવિજ્ઞાન અને ભાષાનું સ્વરૂપ	04
12	Elective Course	04
	Option- I સાહિત્યિક પત્રકારત્વ	
	Option –II સાહિત્યસ્વરૂપનો અભ્યાસ– ગદ્ય	
	Option – III સાહિત્યસ્વરૂપનો અભ્યાસ– પદ્ય	

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

SEMESTER – III

PAPER- 9 Core Course- Comp. Paper

ગ્રંથકારનો અભ્યાસ : અર્વાચીન

ગ્રંથકાર : ઉમાશંકર જોશી

- એકમ : ૧** ક. લેખક— ગ્રંથકારના જન્મ અને કવનકાળ સમયની સાંસ્કૃતિક, સામાજિક અને રાજકીય પરિસ્થિતિ
ખ. ગ્રંથકારનું જીવન, ઉછેર
ગ. ગ્રંથકારના સાહિત્યિક વ્યક્તિત્વને ઘડનારાં પરિબળો
- એકમ : ૨** ક. ગુજરાતી સાહિત્યમાં ગ્રંથકારનું સ્થાન, ઐતિહાસિક અને તાત્વિક દષ્ટિએ ગુજરાતીમાં તેમના સાહિત્યિક કાર્યનો પ્રભાવ
ખ. ગ્રંથકારનું સાહિત્યિક અર્પણ, સમગ્ર સર્જનકાર્ય— મુખ્ય કૃતિઓ
ગ. સમગ્ર સાહિત્યિક પ્રદાનનું મૂલ્યાંકન
- એકમ : ૩** સાહિત્યિક સ્વરૂપ— પ્રકારને કેન્દ્રમાં રાખી ગ્રંથકારની કૃતિઓની સમીક્ષા
- એકમ : ૪** ગ્રંથકારની ઉત્તમ કૃતિઓનો સમીક્ષાત્મક – મૂલ્યાંકનાત્મક અભ્યાસ
- એકમ : ૫** ગ્રંથકારનું પ્રકીર્ણ સાહિત્યિક અર્પણ અને ટૂંકનોંધના પ્રશ્નો

સંદર્ભગ્રંથો :-

- (૧) ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ – ભાગ ૧ થી ૬ – ગુજ. સાહિત્ય પરિષદ
- (૨) અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ – ધીરુભાઈ ઠાકર

SEMESTER- III

PAPER- 10 Core Course- Comp. Paper

પાશ્ચાત્ય સાહિત્યમીમાંસા

એકમ : ૧ ક. પાશ્ચાત્ય સાહિત્યનો પરિચયાત્મક ખ્યાલ

ખ. પ્લેટોની કળાવિચારણા

ગ. એરીસ્ટોટલની ટ્રેજેડીની વિભાવના

એકમ : ૨ ક. વર્ડઝવર્થનો કવિતાવિચાર

ખ. લોન્જાઈનસની ભવ્યતાની વિભાવના

એકમ : ૩ ક. મેથ્યુ આર્નોલ્ડનો કવિતા વિચાર

ખ. કોલરિજનો કલ્પના વિચાર

એકમ : ૪ ક. ક્રોચેનો અભિવ્યક્તિવાદ

ખ. કાન્ટનો કવિતાવિચાર

એકમ : ૫ ટી.એસ. એલિયટનો કવિતાવિચાર

• પરંપરા અને વૈયક્તિક પ્રતિભા

• કલાની નિર્વેયકિતકતા

• કવિતાના ત્રણ સૂર

• વસ્તુગત સહસંબંધકનો સિદ્ધાન્ત

સંદર્ભગ્રંથો :- (૧) પાશ્ચાત્ય વિવેચનના સિદ્ધાન્તો- બહેચરભાઈ પટેલ

(૨) પ્લેટો અને એરિસ્ટોટલની કાવ્યવિચારણા- જયંત કોઠારી

(૩) એરિસ્ટોટલનું કાવ્યશાસ્ત્ર - અનિરુદ્ધ બ્રહ્મભટ્ટ

(૪) ઉદાત્તતત્વ - ચંદ્રશંકર ભટ્ટ

(૫) પશ્ચિમનું સાહિત્યવિવેચન - શિરીષ પંચાલ

(૬) ક્રોચેનો કલાવિચાર - નગીનદાસ પારેખ

(૭) પાશ્ચાત્ય સાહિત્યમીમાંસાના સીમાસ્તંભો - બહેચરભાઈ પટેલ

(૮) પાશ્ચાત્ય સાહિત્યમીમાંસાના - ડૉ. ભરતકુમાર ઠાકર, ભારત પ્રકાશન

(૯) સાર્ત્રનો સાહિત્યવિચાર - સુમન શાહ

SEMESTER- III

PAPER- 11 Core Course- Comp. Paper

ભાષાવિજ્ઞાન અને ભાષાનું સ્વરૂપ

- એકમ : ૧ ભાષાવિજ્ઞાન અને ભાષાનો સામાન્ય પરિચય**
- ક. ભાષાવિજ્ઞાન અને ભાષાશાસ્ત્ર વિભાવના અને બંને વચ્ચેનો સામ્યભેદ
  - ખ. ભાષાવિજ્ઞાનનો વિષયપ્રદેશ – કાર્ય, ભાષાવિજ્ઞાનની વિભિન્ન વિદ્યાશાખાઓ
  - ગ. ભાષાવિજ્ઞાનનો અન્ય વિવિધ વિદ્યાશાખાઓ સાથેનો સંબંધ
- એકમ : ૨ ક. ભાષાવિજ્ઞાનના અધ્યયનનું મહત્વ**
- ખ. ભાષા-અધ્યયનની વિવિધ પદ્ધતિઓ (વર્ણનાત્મક, ઐતિહાસિક અને તુલનાત્મક)
  - ગ. ભાષાના વિવિધ ઉપયોગો, ભાષાનું માનવવ્યવહારમાં સ્થાન
- એકમ : ૩ ભાષાનું સ્વરૂપ**
- ક. ભાષા એટલે શું? ભાષાની વ્યાખ્યા અને ભાષાની સ્વરૂપગત લાક્ષણિકતાઓ
  - ખ. ભાષા અવગમન વ્યવહારનું ઉત્તમ સાધન, માનવ ભાષા અને પશુ-પંખીઓના અવગમનની રીતો અને ભેદ
  - ગ. ભાષા અને વિવિધ સંકેતો- ચેષ્ટાઓ, ઈશારાઓ, સંજ્ઞાઓ, ચિહ્નો
- એકમ : ૪ ક. ભાષાની યાદચ્છિતા, ભાષાની વ્યવસ્થા**
- ખ. ભાષા અને અર્થ, શબ્દ અને અર્થનો સંબંધ
  - ગ. ભાષા વર્ગીકરણની પદ્ધતિઓ
- એકમ : ૫ ઉચ્ચારણની પ્રક્રિયા, ભાષાનાં ઘટકઅંગો**
- ક. ઉચ્ચારણપ્રક્રિયા, વાગવયવો અને તેમનું કાર્ય
  - ખ. ધ્વનિ, ધ્વનિસ્વરૂપ અને ભાષાના ધ્વનિઘટકો
  - ગ. રૂપ, રૂપઘટકો અને તેમની રચના
  - ઘ. વાક્યરચના અને વાક્યના પ્રકાર

સંદર્ભગ્રંથો :

1. **Introductory Linguistics**
2. **Gujarati Language and Literature - N.B. Divatia**
3. **Gujarati Phonology R.L. Turnr (Old)**
4. **The Study of Language- Carroll (J.R.)**
5. ગુજરાતી ભાષાનું સ્વરૂપ અને ધ્વનિ પરિવર્તન – ડૉ. પ્રબોધ પંડિત
6. વ્યુત્પત્તિ વિચાર – ડૉ. હરિવલ્લભ ભાયાણી.
7. બોલી વિજ્ઞાન અને ગુજરાતની બોલીઓ – ડૉ. યોગેન્દ્ર વ્યાસ
8. ગુજરાતી વ્યાકરણ – ડૉ. યોગેન્દ્ર વ્યાસ
9. ભાષા સમાજ અને સાહિત્ય – ડૉ. યોગેન્દ્ર વ્યાસ
10. ભાષા પરિચય અને ગુજરાતી ભાષાનું સ્વરૂપ – જયંત કોઠારી
11. ભાષા અને ગુજરાતી ભાષા – કે.કા. શાસ્ત્રી
12. ભાષાનો વૈજ્ઞાનિક અભ્યાસ – ડૉ. યોગેન્દ્ર વ્યાસ
13. ધ્વનિસ્વરૂપની વિભાવનાઓનો વિકાસ – ભારતી મોદી

SEMESTER- III

PAPER- 12 Elective Course

Choice any one option out of three

PAPER- 12 Option- I

સાહિત્યિક પત્રકારત્વ

એકમ : ૧ સમૂહ માધ્યમો અને તેની વિભાવના, લોકશાહીમાં સમૂહ માધ્યમોનું મૂલ્ય, સમૂહ માધ્યમોના પ્રકાર

એકમ : ૨ સાહિત્ય અને પત્રકારત્વ, સાહિત્યિક પત્રકારત્વની વિભાવના, સાહિત્યિક પત્રકારત્વનું પ્રયોજન, કાર્યક્ષેત્ર, દૈનિકો તથા સામયિકોનું સાહિત્યિક પત્રકારત્વ

એકમ : ૩ સુધારકયુગ અને પંડિતયુગનું સાહિત્યિક પત્રકારત્વ અને સામયિકો

અ. સુધારકયુગ

ક. દાંડિયો	ઘ. ગુજરાતી
ખ. બુદ્ધિપ્રકાશ	ડ. સત્યપ્રકાશ
ગ. ગુજરાત શાળાપત્ર	

બ. પંડિતયુગ

ક. પ્રિયંવદા / સુદર્શન
ખ. વસંત
ગ. જ્ઞાનસુધા

એકમ : ૪ ગાંધીયુગ, અનુગાંધીયુગ અને આધુનિક યુગનું સાહિત્યિક પત્રકારત્વ અને સામયિકો

અ. ગાંધીયુગ

ક. વીસમીસદી
ખ. પ્રસ્થાન
ગ. કૌમુદી / માનસી
ઘ. કુમાર
ડ. સંસ્કૃતિ

બ. અનુગાંધીયુગ તથા આધુનિક યુગ

ક. પરબ
ખ. એતદ્
ગ. શબ્દસૃષ્ટિ
ઘ. પ્રત્યક્ષ
ડ. ફાર્બસ ગુજરાતી ત્રૈમાસિક
ચ. ગદ્યપર્વ

એકમ : ૫ કેટલાક પ્રમુખ સાહિત્યિક પત્રકારોનું પ્રદાન

ક. નર્મદ	ઘ. ગાંધીજી
ખ. કનેયાલાલ મુનશી	ડ. ઉમાશંકર જોશી
ગ. ઝવેરચંદ મેઘાણી	ચ. સુરેશ જોષી

સંદર્ભગ્રંથો :-

- (૧) – અને સાહિત્ય સંપા. યશવંત ત્રિવેદી
- (૨) પત્રકારત્વ અને સાહિત્ય સંપા. યશવંત ત્રિવેદી
- (૩) સંદર્ભ – જયંત કોઠારી
- (૪) સાહિત્યરંગી પત્રકારત્વ – લે. અમિતા ઠાકોર
- (૫) સામયિકોની સૃષ્ટિ- સંપા. યાશીન દલાલ
- (૬) પત્રકારત્વના પ્રવાહો – લે. વિષ્ણુ પંડયા
- (૭) સાહિત્ય અને પત્રકારત્વ – સંપા. કુમારપાળ દેસાઈ
- (૮) સાહિત્યિક પત્રકારત્વ – સંપા. કિશોર વ્યાસ
- (૯) સમૂહ માધ્યમો અને સાહિત્ય – પ્રીતિ શાહ
- (૧૦) પ્રખર પત્રકારો – યાશીન દલાલ
- (૧૧) પ્રકાંડ પત્રકારો – યાશીન દલાલ
- (૧૨) મીડિયા મેસેજ – સુમન શાહ

SEMESTER- III

PAPER- 12 Option- II

સાહિત્યિક સ્વરૂપનો કૃતિલક્ષી અભ્યાસ— ગદ્ય

- એકમ : ૧ ગદ્યનું સ્વરૂપ અને તેની વિભાવના
ગુજરાતી સાહિત્યનાં પ્રમુખ ગદ્ય સ્વરૂપો
સાહિત્યકૃતિનાં સ્વરૂપ—લક્ષણો નક્કી કરવાની રીતો.
- એકમ : ૨ ગુજરાતીના કોઈ એક પ્રમુખ ગદ્ય સ્વરૂપનો અભ્યાસ— નવલકથાનું સ્વરૂપ
- એકમ : ૩ નવલકથા સ્વરૂપનો ઉદ્ભવ અને ગુજરાતીમાં તેનો વિકાસ
- એકમ : ૪ ગુજરાતનો નાથ— ક.મા. મુનશી કૃતિનો સ્વરૂપલક્ષી અભ્યાસ
- એકમ : ૫ ગુજરાતનો નાથના સ્વરૂપલક્ષી ટૂંકનોંધના પ્રશ્નો

સંદર્ભગ્રંથો :-

- (૧) ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ ભાગ— ૧ થી ૬ – ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ
- (૨) અર્વાચીન ગુજ. સા.ની વિકાસરેખા – ધીરુભાઈ ઠાકર
- (૩) સાહિત્ય સ્વરૂપશ્રેણી : નવલકથા – શિલ્પ અને સર્જન – ડૉ. ભરતકુમાર ઠાકર, ભારત પ્રકાશન

SEMESTER- III

PAPER- 12 Option- III

સાહિત્યિક સ્વરૂપનો કૃતિલક્ષી અભ્યાસ— પદ્ય

- એકમ : ૧ કવિતાની વિભાવના, કવિતા—પદ્યનાં ઘટકતત્ત્વો
કાવ્યનાં વિભિન્ન સ્વરૂપોનો પરિચય
- એકમ : ૨ ગુજરાતીનું કોઈ એક પ્રમુખ પદ્ય સ્વરૂપનો અભ્યાસ— સોનેટ
- એકમ : ૩ સોનેટ સ્વરૂપનો ઉદ્ભવ અને ગુજરાતીમાં તેનો વિકાસ.
- એકમ : ૪ મ્હારાં સોનેટ – બ.ક. ઠાકોરનો સ્વરૂપલક્ષી અભ્યાસ
- એકમ : ૫ મ્હારાં સોનેટના ટૂંકનોંધના પ્રશ્નો

સંદર્ભગ્રંથો :-

- (૧) ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ ભાગ— ૧ થી ૬ – ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ
- (૨) અર્વાચીન ગુજ. સા.ની વિકાસરેખા – ધીરુભાઈ ઠાકર
- (૩) ગુજ. સાહિત્યનો ઇતિહાસ (મધ્યકાલીન) – અનંતરાય રાવળ
- (૪) ગુજ. સાહિત્ય સ્વરૂપો —અર્વાચીન – ડૉ. ભરતકુમાર ઠાકર

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

M.A. GUJARATI

SEMESTER – IV

Syllabus

Paper	Course Name	Course Credits
13	Core Course Comp. paper : સાહિત્યિક વિવેચન	04
14	Core Course Comp. paper : ગુજરાતી ભાષાનું અધ્યયન	04
15	Core Course Comp. paper : સમીક્ષા(અપઠિત)	04
16	Elective Course	04
	Option-I Dissertation	
	Option-II કમ્પ્યુટર પરિચય અને તેનો વિનિયોગ	
	Option-III અનુવાદવિજ્ઞાન અને અનુવાદ સાહિત્ય	

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN
SEMESTER- IV

PAPER-13 Core Course Comp. Paper

સાહિત્યિક વિવેચન

- એકમ :૧
- ક સર્જન અને વિવેચનની વિભાવના
  - ખ સાહિત્યકલામાં બંનેનું મૂલ્ય
  - ગ ગુજરાતી સાહિત્યમાં સર્જક અને વિવેચક વિશેના મતમતાંતરો અને વિવાદો
- એકમ :૨
- વિવેચનના પ્રકારો
- ક અવલોકન
  - ખ આસ્વાદ— રસદર્શન
  - ગ સમીક્ષા
  - ઘ. મૂલ્યાંકન
  - ડ. તુલનાત્મક અભ્યાસ
- એકમ :૩
- ક ગુજરાતી સાહિત્યમાં વિવેચનનો ઉદ્ભવ અને તેનો વિકાસ
  - ખ ગુજરાતીના પ્રમુખ વિવેચકો અને તેમનું અર્પણ
- એકમ :૪
- કોઈપણ એક વિવેચકની સમગ્ર વિવેચન પ્રવૃત્તિનો અભ્યાસ રા.વિ. પાઠકનું વિવેચન કાર્ય
- એકમ :૫
- ઉપરોક્ત મુદ્દાઓ પર આધારિત ટૂંકનોંધના પ્રશ્નો:—

સંદર્ભ ગ્રંથો :—

- (૧) ગુજરાતી સાહિત્ય વિવેચન—જયંત કોઠારી
- (૨) વિવેચનની ભૂમિકા—પ્રમોદકુમાર પટેલ
- (૩) સાહિત્ય વિવેચનના સિદ્ધાંતો — નગીનદાસ પટેલ
- (૪) આપણું વિવેચન સાહિત્ય — હીરાબેન પાઠક
- (૫) રામનારાયણ પાઠકની કાવ્યતત્વ વિચારણા — ડૉ. અશ્વિન દેસાઈ

SEMESTER- IV

PAPER-14 Core Course Comp. Paper

ગુજરાતી ભાષાનું અધ્યયન

- એકમ :૧ ભારત યુરોપીય, ભારત-ઈરાની તથા ભારતીય આર્ય ભાષાકુળનો ઐતિહાસિક ક્રમાનુસાર પરિચયાત્મક ખ્યાલ (પરિવર્તનનાં લક્ષણો જરૂરી નથી)
- એકમ :૨ ભારતીય-આર્યના વિકાસની ભૂમિકાઓ અને તેમની ભાષાઓ
- ક. પ્રાચીન ભારતીય-આર્ય
- ખ. મધ્યમ ભારતીય-આર્ય
- ગ. અર્વાચીન ભારતીય-આર્ય
- (મહત્વનાં પરિવર્તનોની નોંધ સાથે)
- એકમ :૩ ગુજરાતી ભાષાનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ ગુજરાતી ભાષાના વિકાસના વિભિન્ન તબક્કાઓ
- એકમ :૪ ગુજરાતી ભાષાના ધ્વનિઓનો અભ્યાસ
- ક. ગુજરાતી ભાષાની સ્વરવ્યવસ્થા, ગુજરાતીના માન્ય સ્વરો
- ખ. ગુજરાતી ભાષાના સ્પર્શ વ્યંજનો
- ગ. ગુજરાતી ભાષાના સંઘર્ષી ધ્વનિઓ
- ડ. ગુજરાતી ભાષાના અર્ધસ્વરો
- ચ. ગુજરાતી ભાષાના અનુનાસિકો
- એકમ :૫ ટૂંકનોંધના પ્રશ્નો
- ક. ગુજરાતની બોલીઓ
- ખ. ગુજરાતી વાક્યરચના અને તેના પ્રકાર
- ગ. ગુજરાતીમાં પદસંવાદ અને પદક્રમ
- ડ. ગુજરાતીનું શબ્દભંડોળ
- ચ. ભાષામાં ધ્વનિપરિવર્તન અને તેના પ્રકાર

સંદર્ભ ગ્રંથો:-

1. Introductory Linguistics
2. Gujarati Language and Literature - N.B. Divatia
3. Gujarati Phonology R.L. Turnr (Old)
4. The Study of Language- Carroll (J.R.)
5. ગુજરાતી ભાષાનું સ્વરૂપ અને ધ્વનિ પરિવર્તન – ડૉ. પ્રબોધ પંડિત
6. વ્યુત્પત્તિ વિચાર – ડૉ. હરિવલ્લભ ભાયાણી.
7. બોલી વિજ્ઞાન અને ગુજરાતની બોલીઓ – ડૉ. યોગેન્દ્ર વ્યાસ
8. ગુજરાતી વ્યાકરણ – ડૉ. યોગેન્દ્ર વ્યાસ
9. ભાષા સમાજ અને સાહિત્ય – ડૉ. યોગેન્દ્ર વ્યાસ
10. ભાષા પરિચય અને ગુજરાતી ભાષાનું સ્વરૂપ – જયંત કોઠારી
11. ભાષા અને ગુજરાતી ભાષા – કે.કા. શાસ્ત્રી
12. ભાષાનો વૈજ્ઞાનિક અભ્યાસ – ડૉ. યોગેન્દ્ર વ્યાસ

SEMESTER- IV

PAPER-15 Core Course Comp. Paper

સમીક્ષા (અપઠિત)

- એકમ : ૧ નિબંધ લેખન
આ એકમમાં સાંપ્રત પ્રવાહો પર, પ્રકૃતિ – કુદરતને અનુલક્ષીને, કોઈ કુદરતી કે માનવસર્જીત આફત પર નિબંધ લખવાનો રહેશે.
- એકમ :૨ સાહિત્યિક નિબંધ લેખન
આ એકમમાં કોઈપણ એક સાહિત્યિક વિષય પર નિબંધ લખવાનો રહેશે. જેમકે, પાશ્ચાત્ય સાહિત્યનો ગુજરાતી સાહિત્ય પર પ્રભાવ વગેરે.
- એકમ :૩ કાવ્યકૃતિની સમીક્ષા– કાવ્યનું રસલક્ષી–મૂલ્યાંકન આસ્વાદ લેખન
- એકમ :૪ અંગ્રેજી પરિચ્છેદનું ગુજરાતીમાં ભાષાન્તર
આ એકમમાં 'જજમેન્ટ ઈન લિટરેચર' પુસ્તકના પ્રકરણ : ૧ માંથી પરિચ્છેદ પૂછાશે. (પૂછાયેલા બે પરિચ્છેદ પૈકી કોઈ એકનો અનુવાદ કરવાનો રહેશે.)
- એકમ :૫ કાવ્યપંક્તિનો અર્થવિસ્તાર
વિકલ્પે
ગદ્યપંક્તિનો અર્થવિસ્તાર

સંદર્ભગ્રંથો:—

૧. સાહિત્યિક નિબંધો – સંપા, પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ
૨. સંદર્ભ : સંપાદક : જયંત કોઠારી.
૩. ગુજરાતી કવિતાનો આસ્વાદ. સુરેશ જોશી.
૪. કવિતાની સમજ. હેમન્ત દેસાઈ.
૫. સાહિત્યાયન – બાબુ દાવલપુરા
૬. અપઠિત લેખન કૌશલ અને પરીશીલન – નિતિન વડગામા

SEMESTER- IV

PAPER-16 Elective Course

Choice any One option out of three

Option-I : Dissertation

ડિઝર્ટેશન રાખનાર વિદ્યાર્થીને નિમ્નસૂચિત શરતો બંધનકર્તા રહેશે.

- (૧) ડિઝર્ટેશનનો વિષય વિદ્યાર્થીએ સ્થાનિક અનુસ્નાતક અધ્યાપક સાથે રહી તેમની સંમતિથી નક્કી કરવાનો રહેશે તથા પ્રવેશની આખર તારીખ પછીના એક મહિના સુધીમાં યુનિવર્સિટીમાં જાણ કરવાની રહેશે. મંજૂરી મેળવવા અરજી સાથે વિદ્યાર્થીએ સેમેસ્ટર-૩ (ત્રણ) ની પ્રમાણિત કરેલી ગુણપત્રકની નકલ રજૂ કરવાની રહેશે.
- (૨) ડિઝર્ટેશનનું માર્ગદર્શન સ્થાનિક અધ્યાપક જ કરશે.
- (૩) અન્ય પ્રશ્નપત્રની જેમ ડિઝર્ટેશનના પ્રશ્નપત્રના પણ અઠવાડિક ચાર તાસ રહેશે. એક અનુસ્નાતક અધ્યાપક ડિઝર્ટેશનના એક અથવા એકથી વધુ ત્રણ વિદ્યાર્થીઓને માર્ગદર્શન આપી શકશે.
- (૪) વિદ્યાર્થીએ ડિઝર્ટેશનના વિષય ઉપર આશરે ૧૦૦ પાનાનો વિવેચનાત્મક નિબંધ લખવાનો રહેશે. પાનાંની સંખ્યા આધાર માટે છે. લેખનની ગુણવત્તા મૂલ્યાંકનના કેન્દ્રમાં રહેશે.
- (૫) આ નિબંધ / નિબંધો યુનિવર્સિટી પરીક્ષા શરૂ થાય ત્યાં સુધીમાં પ્રોફેસર-ઈન-ચાર્જના પ્રમાણપત્ર સાથે યુનિવર્સિટી પરીક્ષા વિભાગ ઉપર પરીક્ષણ કાર્ય માટે મોકલી આપવાના રહેશે.
- (૬) કોઈપણ અનુસ્નાતક શિક્ષક ડિઝર્ટેશનનો પરીક્ષક થઈ શકશે.
- (૭) અન્ય પ્રશ્નપત્રની જેમ જ ડિઝર્ટેશન પણ ૧૦૦ ગુણનું રહેશે.

: ગુણ વિભાજન :

ડિઝર્ટેશનનું બાહ્ય મૂલ્યાંકન : ૭૦ ગુણ

ડિઝર્ટેશન વાચવા : ૩૦ ગુણ

કુલ ગુણ - ૧૦૦

SEMESTER- IV

PAPER-16   Option- II

Computer Application- 1

Unit- 1 Introduction to Computer

- Classification
- Uses Parts :
- CPU, Keyboard, Printer, Modem, Scanning, Multimedia kits, Zip Drivers
- Networking Concepts- LAN, WAN, MAN
- Hardware & Software
- Introduction to Computer Languages.

Unit- 2 Introduction to Windows Basic (Windows 98)

- Starting Window
- The Desktop
- Using Mouse
- What is a Window?
- Maximizing, Minimizing, Restoring and Closing Window.
- Using the Start Menu
- Control Panel
- Arranging Icons on the Desktop
- Creating a New Folder on Desktop
- Copying and Moving Files
- Using Recycle Bin
- Using Notepad

Unit- 3 Using Microsoft Word 2000

Introduction to word

- What is Word Processing?
- Advantages of Using Word Processing
- What is Word 2000?
- Starting Word
- Creating a New Document
- Saving the Document
- Printing a Document
- Existing Word
- Opening a Document
- Undo and Redo changes
- Saving a Document with a New Name
- Using Copy and Paste
- Using Cut and Paste
- Using Bullets and Numbering in Paragraphs
- Checking Spelling and Grammar

Unit- 4 Introduction to Excel

- What is Excel?
- Datasheet
- Spreadsheet
- Data entry

Unit- 5 Utilization of Computer in Literature

- Use of Computer in study of Literature
- Creating Literature by using Computer
- Use of Information Technology and Multimedia
  - Define Information Technology.
  - Utilization of Multimedia.
  - Video Conference
- Internet
  - Use of Internet in the field of Literature.

External Examination Scheme:

Session	Marks	Time
Theory	50	2 Hrs.
Practical	20	1 Hrs.
Total	70 Marks	

Basic Reading:

1. Gupta, Vikas comodex computer course Kit. Dreamtech Press, New Delhi.
2. Sinha P.K. computer Fundamental, BPB Publishers, New Delhi.
3. Antani Hemang and Shah Keyur, Personal Computer, Window 98 and M.S. Office 2000 TMH
4. Stephen, Copestake, Excel 97 in easy steps.
5. Taxli, R.K. P.C. Software for windows 98 made simple. TMH
6. ઓફિસ ૨૦૦૦ વિમલ પંડયા
7. કોમ્પ્યુટર કેમ્પસ- ૩ (વિનસ) ફાલ્ગુની મહેતા
8. કોમ્પ્યુટર સંચાલન અને બેઝિક ભાષા- ભૂષણ દવે

SEMESTER- IV

PAPER-16 Option- III

અનુવાદ વિજ્ઞાન અને અનુવાદ સાહિત્ય

- એકમ :૧ સાહિત્ય અને વિભિન્ન ભાષાઓ
વિભિન્ન ભાષાઓનો પરસ્પર પડતો પ્રભાવ
સનાતન સાહિત્ય—ઉત્તમ સાહિત્યના અનુવાદનું મૂલ્ય
- એકમ :૨ અનુવાદનું સ્વરૂપ અને એની વ્યાખ્યાઓ, અનુવાદની આવશ્યકતા અને ઉપયોગિતા
- એકમ :૩ ક. અનુવાદકની સજ્જતા ગ. અનુવાદની સમસ્યાઓ અને તેના ઉકેલ
ખ. અનુવાદના પ્રકાર ઘ. અનુવાદની મર્યાદાઓ
- એકમ :૪ ગુજરાતી ભાષાની પ્રમુખ કૃતિઓનો પરભાષામાં અનુવાદ અને પરભાષાની પ્રમુખ કૃતિઓનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ
- એકમ :૫ અનુદિત કૃતિનો અભ્યાસ
ચેખોવની શ્રેષ્ઠ વાર્તાઓ – જયંત પાઠક, રમણ પાઠક

સંદર્ભ ગ્રંથો :-

૧. નિવેદન—અનિલા દલાલ
૨. અનુવાદ વિજ્ઞાન—મોહનભાઈ પટેલ
૩. અનુવાદ કલા – અનુ. નવનીત મદ્રાસી
૪. અનુવાદની સમસ્યાઓ એક સંગોષ્ઠિ – સંપા. મોહનભાઈ પટેલ